

alimara

REVISTA DE TREBALL SOCIAL

NÚMERO 39 / SEGONA ÈPOCA / JUNY DE 1997

**Consell Insular
de Mallorca**

alutara

Núm 39

Segona Època, juny de 1997

Edita: Consell Insular de Mallorca

Redacció: Servei d'Acció Social i Sanitat
General Riera, 67
07010 Palma
Tel: (971) 76 07 62
Fax: (971) 76 19 52

Portada: Sense títol
Carmen Cañada

Maquetació
i impressió: Esmert

Dipòsit legal: PM-128-1987

Els articles d'aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

PRESENTACIÓ DEL PROGRAMA D'INSERCIÓ LABORAL DE LA COMARCA D'INCA

Margalida Ferriol, *educadora laboral*
Marisán Catalán Armenteros, *psicòloga*
Maria Comas, *aux. informadora*
Elena Herrera Gorosito, *coordinadora*

1. INTRODUCCIÓ

Les actuacions dirigides a la inserció laboral i professional de les persones que reben la prestació de la **Renda Mínima d'Inserció** (abans denominada STC/SS) tenen una història recent al nostre país i es poden qualificar d'incipients a la nostra comunitat autònoma.

La situació d'atur i problemàtiques afegides que presenten la majoria de persones que accedeixen al **RMI**, configuren una realitat que ens hem de plantejar des de diferents òptiques i no sols des de la problemàtica i/o necessitats d'inserció laboral.

És per aquesta raó que els itineraris d'inserció són els elements clau del desenvolupament i l'inici d'un procés d'inserció social i professional.

La graduació de les diferents etapes que les persones han de seguir per poder accedir a l'àmbit del treball normalitzat és un factor decisiu per poder comprovar el grau de progrés que va assumint la persona quant a l'autonomia personal i és, en aquest sentit, on la individualització de la intervenció a l'hora del disseny de l'itinerari es constitueix com el primer pas que condicionarà la resta de la nostra intervenció.

L'article que presentam a continuació desenvolupa les accions i metodologia en el Programa d'Inserció Laboral de la Comarca d'Inca.

2. ÀMBIT TERRITORIAL

L'àmbit territorial del nostre programa abasta els municipis que formen la Mancomunitat del Raiguer i municipis limítrofes com són: Sa Pobla, Santa Margalida, Muro, Pollença, Alcúdia i alguns municipis de la Mancomunitat del Pla.

3. MARC GENERAL DE LA INTERVENCIÓ

El marc general de la nostra intervenció es basa en una visió integral i per això utilitzam el **model teòric d'intervenció comunitària**, ja que té en compte els diferents sistemes que interactuen dins la comunitat, i també la finalitat del desenvolupament d'accions des de diversos fronts amb un únic objectiu, la **integració social i econòmica de la persona**, possibilitant les condicions necessà-

ries perquè pugui entrar, adaptar-se (entenent aquesta adaptació com una acció recíproca del lloc de treball adaptat a la persona i viceversa) i mantenir un lloc de treball dins l'entorn d'un mercat competitiu mitjançant el suport d'un equip professional i el model de treball individual analitzant i determinant:

- Les possibles causes que han motivat l'exclusió o interrupció (per problemes específics) de la vida laboral.
- El microentorn del que forma part.
- Les possibilitats d'inserció que té la persona mitjançant la realització del **Balanç de Competències**.

3.1. Balanç de Competències

El Balanç de Competències és una eina bàsica que s'utilitza i a partir del qual s'estructura tota la nostra intervenció.

El concepte de **Balanç de Competències** es refereix a totes i cada una de les característiques que configuren la **biografia laboral i personal dels/les beneficiaris/àries** que arriben al programa.

Quan parlem de característiques de nivell personal ens referim a l'observació de:

- Actituds, perfil, motivació, preferències, etc,

Quant al nivell laboral i professional:

- Activitats, aptituds que la persona té, sap, pot i ha practicat (formalment i informal) i està disposada a realitzar.

Hem de dir que en aquest espai no sols s'analitza la biografia personal, sinó també la situació del mercat laboral, així com la totalitat de la informació. A continuació s'analitzen les possibilitats reals que té la persona de seguir itineraris per a la inserció laboral.

Aquest espai des d'on es realitza el Balanç de Competències és un espai de *feedback* continu on el/la beneficiari/ària expressa les seves necessitats que es contrasten amb les observacions i necessitats que ha detectat el professional.

4. LA INTERVENCIÓ

4.1. L'itinerari

El nostre programa utilitza com eix principal de l'acció el desenvolupament d'itineraris individuals per a la inserció laboral.

Cada persona, al llarg de la seva vida, va traçant conscientment o inconscient un itinerari o camí personal que conforma la manera que té cada un de relacionar-se amb la realitat que l'envolta: les relacions personals, professionals, les experiències socials, laborals, opinions, etc.

Aquesta manera de posicionar-se davant el seu entorn és el que determinarà les relacions personals, el nivell d'autonomia i la situació laboral en la qual es troba.

En el moment actual, amb una situació del mercat laboral precària, molt segmentada i on les exigències de preparació són molt importants, no disposar

d'un itinerari suficientment ric dificulta considerablement la inserció laboral i social.

La situació que ens trobam és que, algunes persones que arriben al programa, tenen aquests itineraris realitzats, unes altres no els tenen i la resta l'estan construint. El que és important per a la nostra intervenció, amb tots els casos, és «Com s'ha configurat» o «Com els anirem dissenyant».

4.2. L'equip

La intervenció amb la persona basada en una concepció global ha de contemplar un equip humà amb funcions professionals interdisciplinars per poder dur a terme, amb un màxim de garanties d'èxit, la intervenció i la realització dels objectius.

És per aquesta raó que el nostre equip està format per: treballadores socials, psicòloga i auxiliar administrativa.

Una de les treballadores socials assumeix la funció de realitzar la primera acollida intervenint en la fase del Balanç de Competència, sortint-ne per entrar més tard en el moment de fer la devolució del/la beneficiari/ària, pactant i traçant l'itinerari i pla personalitzat de manera conjunta amb la persona, assumint, també, la funció de coordinació, seguiment del programa i seguiment del beneficiaris/àries. És responsable, a més, de les articulacions externes i totes aquelles activitats necessàries que impliquin coordinació.

L'altra treballadora social assumeix funcions d'educadora-monitora laboral, integrant a les seves funcions la implantació de part de l'itinerari d'inserció laboral, seguiment individualitzat de cada un/a dels/de les beneficiaris/àries, realitzant, a més, funcions formatives amb programes. Un és el **programa pre-laboral** i l'altre el **programa de recerca activa**, **programa de la borsa de treball** i **programa de la captació d'empresaris** (quadre I).

L'altra professional és la psicòloga, amb funcions d'elaboracions d'una fase de diagnòstic, a més de les funcions de responsable del programa de creixement personal. També són funcions assumides per ella la del seguiment i avaluació de les persones beneficiàries a nivell individual i grupal.

L'altre membre de l'equip és l'auxiliar informadora que assumeix les funcions pròpies d'administració, a més de les funcions d'atendre les demandes dels beneficiaris/àries, canalitza i realitza les funcions pròpies d'una auxiliar administrativa.

5. OBJECTIUS

Els objectius que té el programa d'Inserció Laboral de la Comarca d'Inca (PILCI) són:

5.1. General

Aconseguir la inserció laboral de les persones que són derivades al Programa, ja sigui mitjançant contractació per compte d'altri o a través de mesures d'economia social.

5.2. Específics

- Mobilitzar recursos públics o privats del territori en estreta col·laboració amb els Serveis Socials d'atenció primària.

- Aconseguir millorar els dèficits personals, treballar les habilitats socials i el creixement personal.
- Aconseguir la superació d'actituds negatives de dependència, passivitat, manca de constància, desconfiança i desmotivació que presenten les persones amb dificultats socials.
- Aconseguir comportaments normalitzadors que afavoresquin la inserció sociolaboral mobilitzant les capacitats personals.
- Aconseguir la implicació de les administracions públiques i els agents socials.

6. METODOLOGIA

Els elements metodològics que conformen el nostre programa es basen en:

6.1. Pla individualitzat

Aquest és el que ens dona a conèixer les necessitats que té la persona i és l'instrument que ens permet negociar i establir les actuacions que realitzarem amb el/la beneficiari/ària. En aquest procés, les persones implicades són tant el/la beneficiari/ària com els professionals del nostre programa, els Serveis Socials i recursos en els recorrem.

6.2. Estratègies

Les estratègies que estam utilitzant per a la implantació dels itineraris s'estructuren tenint en compte les activitats que realitzen els/les beneficiaris/àries. Generalment utilitzam les formatives, les de creixement personal i les d'inserció per via econòmica.

6.3. Coordinació amb Serveis Socials d'Atenció Primària

Entre els elements metodològics destaca la relació que el programa manté amb els Serveis Socials dels municipis a l'hora de la derivació, seguiment i coordinació dels casos.

6.4. Implantació i execució del Pla Individual

És la posada en marxa de cada una de les fases que conformen els itineraris que dissenyam.

6.5. Avaluació

L'avaluació dels usuaris del programa la realitzam de manera continuada a cada una de les fases.

7. ESTRUCTURA DEL PROGRAMA

El programa està estructurat metodològicament per fases o subfases:

1. Estudi i diagnòstic
2. Disseny del pla individualitzat
3. Execució del pla
4. Formació
5. Creixement personal
6. Prelaboral
7. Recerca Activa

- 8. Inserció Laboral
- 9. Seguiment

Hem d'especificar que el punt de partida de la nostra intervenció en ocasions no segueix estrictament aquest itinerari, sinó que l'aplicació i disseny depèn de les necessitats que s'observen en la persona. Pot donar-se el cas que aquesta passi per les 5 etapes, o que en alguns casos passi de la 1^a a la 4^a (Quadre I).

7.1. Fases

7.1.1 Primera Fase. Estudi Diagnòstic

L'objectiu d'aquesta fase és investigar la biografia laboral/personal del beneficiari/ària, és a dir, accedir i aconseguir informació rellevant i precisa sobre la persona, analitzant les característiques i potencialitats que té per poder dissenyar posteriorment cada una de les accions del procés d'inserció. Per aquesta fase hi passen tots els beneficiaris/àries que arriben al programa.

Aquesta fase té especial importància per a la consecució de les següents fases, el marc des d'on es realitza el **Balanç de Competència**. Es desenvolupa mitjançant una sèrie d'entrevistes (actualment la ratio es troba en 4 entrevistes d'1 hora i mitja).

Constitueix el primer pas a l'hora d'afrontar el procés d'inserció, ja que a més de l'estudi i diagnòstic, es dissenya, pauta i concreta per la nostra part la proposta del Pla Individualitzat que farem a la persona.

Professionals que hi intervenen:

En aquesta fase els professionals que hi intervenen són la treballadora social i la psicòloga.

7.1.2. Segona Fase. Disseny d'Itinerari

Una vegada realitzada la investigació i el diagnòstic amb tots els elements recollits, es realitza conjuntament amb el/la beneficiari/ària el disseny de l'itinerari individual que hem de seguir.

Aquesta fase té molta importància dins el procés d'inserció, ja que és el moment on la persona juntament amb el professional pacta les activitats que es compromet a realitzar.

En aquesta fase es poden donar situacions on l'equip detecti que la persona no és inserible de moment, ja sigui perquè té problemes de salut, toxicomanies, o es detecta que la persona no compleix els mínims que es necessiten per incorporar-se al procés d'inserció.

Aquests mínims es poden resumir en la disposició, voluntat o actitud que presenta el/la beneficiari/ària per:

- Cercar treball o formar-se per trobar-ne.
- Treballar individualment i en grup.
- Establir un compromís i assumir els pactes.
- Assumir les pautes normalitzadores del funcionament del programa.
- Analitzar les capacitats personals i professionals.

L'experiència ens ha demostrat que si aquests mínims no existeixen, la intervenció per treballar el procés d'inserció laboral està abocat al fracàs, el que

fa necessari que en certes ocasions des de l'equip es treballin abans de dissenyar l'itinerari.

Com hem dit abans, hem de posar en marxa mecanismes adequats als mínims que es requereixen. Per això, el nostre programa ha desenvolupat un programa basat en mòduls.

En aquesta fase és molt important per a l'equip tenir en compte el posicionament de la persona, segons el grau de flexibilitat o rigidesa, a nivell de consciència que té de la seva situació, fins a quin punt coneixen, entenen i assumeixen tot allò que se'ls proposa treballar.

El professional que intervé en aquesta fase és la Treballadora Social.

7.1.3. Tercera fase. Execució/Implantació de l'itinerari

En aquesta fase començam amb la posta en marxa i desenvolupament de les activitats que conformen el Pla Individual i l'itinerari d'Inserció Laboral. És la fase on la persona adquireix i perfecciona una sèrie de coneixements i habilitats, ja siguin personals o formatives.

Anteriorment hem assenyalat que l'itinerari es pauta conjuntament beneficiari/professional.

En el Pla Individual es fixen les activitats que hem de realitzar, les estratègies més apropiades que ajudin a la persona a poder canviar la seva situació, assenyalant objectius, finalització de seqüències de cada etapa i l'avaluació continuada.

En aquesta fase s'inicien també les actuacions encaminades a la mobilització de recursos necessaris per a la implantació de l'itinerari; per això, el programa compte no sols amb recursos externs (com són educació d'adults, cursos de formació ocupacional, activitats voluntàries o de oci, etc.), sinó que ha dissenyat programes d'activitats pròpies com a instruments a utilitzar per facilitar l'itinerari de l'usuari cap a la inserció laboral, emmarcada dins la inserció social (Quadre II).

Aquestes actuacions es donen a diferents nivells perquè la persona pugui generar per si mateixa i desenvolupar les actituds necessàries per a la inserció i aconseguir d'aquesta forma les actituds que es requereixen per realitzar satisfactoriament una determinada ocupació i sigui capaç de construir un itinerari propi.

Pel que fa als recursos existeixen unes vies d'inserció habituals que passen per processos socialitzadors normalitzadors, establerts socialment com per exemple: el sistema escolar amb les seves diferents etapes, estructurat per donar resposta a les exigències del món econòmic/laboral competitiu.

En els darrers anys s'han implantat altres models per substituir les deficiències del sistema educatiu, que si bé no prepara adequadament les persones per al treball, sí les posa en condicions per poder-hi accedir.

Les noves innovacions tecnològiques fan insuficients aquesta formació i han trencat els mecanismes tradicionals d'inserció a la vida laboral dels joves i a l'estabilitat en el treball dels adults.

Si a això hi afegim la situació de crisi econòmica en la que estam immersos, veurem que aquests recursos formatius (nou sistema educatiu, aparició de la formació ocupacional, etc.) són insuficients si tenim en compte que hi ha sectors

de població que han quedat fora del sistema per no tenir accés a aquests cicles formatius i, per tant, es troben separats de l'activitat econòmica, acusant greus dificultats per inserir-se de nou.

Aquesta situació ens ha duit a posar en marxa una sèrie d'actuacions per on es poden iniciar els itineraris, tenint en compte el perfil de les persones «excloses» perceptores de la RMI perquè dins les possibilitats pugui reincorporar-se a la vida social activa.

Aquests recursos parteixen de la concepció que el/la beneficiari/ària no estan preparats per competir en igualtat de condicions i que, a més, presenten una situació de desànim davant la recerca que fa necessària la intervenció individualitzada i molt de suport durant la nostra intervenció.

7.1.4 Quarta Fase Seguiment i Avaluació

Seguiment

El seguiment i l'avaluació del procés de la persona s'inicia en el mateix moment en què la persona és derivada al nostre programa on es comencen una sèrie d'activitats i continua quan el derivam cap a altres recursos, o quan està inserit desenvolupant una activitat professional.

En el nostre programa el seguiment no el realitza un sol professional, sinó que es realitza de forma interdisciplinària, i també amb tots aquells professionals que d'una manera o altre intervenen en un moment donat de l'itinerari.

Avaluació

Pel que fa a l'avaluació, es realitza de forma continuada durant tot el procés de la persona. Per això, s'ha dissenyat un sistema de registre de recollida d'informació com són: les fitxes de registre de motivació, els plans individuals, avaluació de la motivació, disseny d'itineraris, etc. En aquest procés també hi prepart el beneficiari/ària.

Hem d'assenyalar que a l'hora d'avaluar el procés d'una persona no només es té en compte el resultat final de la inserció, pel que fa a l'objectiu d'aconseguir la inserció a través d'un lloc de feina, sinó que per a l'equip són tant o més importants els canvis i millora de dèficits i actituds detectats en l'inici de la nostra intervenció. En molts casos són més valorables quan es tracta d'una persona en situació de precarietat i dificultat amb problemàtiques importants.

A continuació detallam alguns dels indicadors d'avaluació que utilitzam:

- Nivell de satisfacció dels beneficiaris
- Nivell d'integració
 - Amb el tècnic
 - Amb el grup
 - Amb l'empresa
- Nivell de motivació
- Procés d'aprenentatge
 - Laboral
 - Formatius
 - Socialitzadors
- Perspectives

8. METODOLOGIA D'INTERVENCIÓ

8.1. La derivació

El primer pas per al model d'intervenció és l'establiment d'un circuit a través del qual ens arribin les persones beneficiàries del programa.

S'inicia amb els Serveis Socials d'Atenció Primària dels Municipis de la Comarca, que són el canal d'entrada per als perceptors de RIM.

El sistema de derivació que hem establert s'inicia amb un primer contacte amb la treballadora social per comentar i realitzar una breu anàlisi de les característiques, problemàtiques, perfil de la persona a derivar i poder pautar així els continguts dels informes socials que són l'instrument amb el que tenen entrada al nostre programa.

El Treballador Social ens deriva el cas i és una figura molt important per al nostre equip per completar la visió globalitzadora de la intervenció i el procés general de la persona.

Quan parlem de derivació no podem aïllar les diferents intervencions que realitzen a través d'altres equips específics amb una mateixa persona, ja que en moltes ocasions la pràctica fa necessari treballar amb equips com els d'infància i família, el de drogodependència, el servei d'immigrants i els d'educació d'adults, on cada una de la seva especialitat realitza l'abordatge del problema. (Quadre III)

8.2. L'orientació

L'orientació té un paper molt important durant tot el procés d'intervenció, ja que la presa de decisions sobre quan i com ha de formar-se la persona en l'actualitat s'ha vist modificada per les transformacions tecnològiques, econòmiques i socials, fent que aquestes decisions no es concretin exclusivament en un període de l'existència de l'individu, sinó que, en la situació actual, tendeixen a realitzar-se al llarg de la vida activa.

A l'hora de treballar l'orientació es contempen plantejaments tals com:

- Integrar en el procés la **informació** sobre tendències del mercat laboral, formació característica de les professions i dels llocs de treball. L'**assessorament** tan individual com grupal i l'educació per a la presa de decisions, l'observació, la iniciativa, són aspectes que es troben en la nostra intervenció diària.
- També és necessari contemplar les diferents prioritats de la persona, com el moment vital en el que es troba, ja que la pràctica ens ha demostrat que d'això en **dependrà el que decidescu fer i com ho ha de fer.**

D'aquesta manera, el que intentam fer és potenciar la pròpia autonomia de l'individu.

8.3. L'acompanyament individual

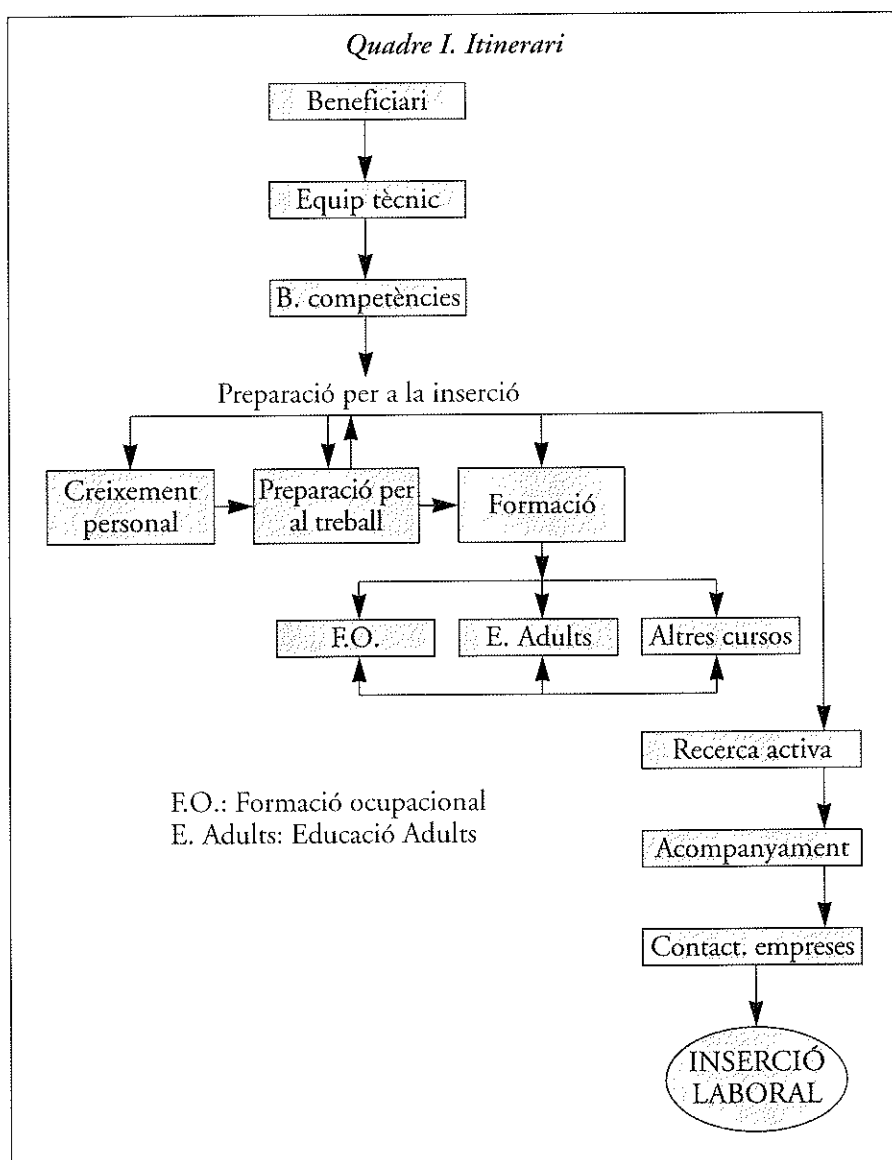
A l'inici de l'article diem que la nostra intervenció està basada en la individualització dels itineraris d'inserció laboral. Aquest aspecte del seguiment es fonamenta en la relació individualitzada que es manté amb els beneficiaris/es sobre el seu propi procés de com ho està vivint. Amb aquest *feed-back* el profes-

sional pot intervenir treballant/modificant aquells aspectes conflictius o reforçant elements afavoridors del procés.

8.4. Relació amb altres programes

Seguint els criteris d'intervenció globalitzada, el seguiment que fa referència a la relació que establim amb qui ha derivat la persona, entra també dins l'àmbit de l'acompanyament, ja que el Treballador Social reuneix la informació dels diferents processos que està realitzant la persona.

D'aquesta manera, l'àmbit que implica les activitats laborals que realitza el nostre programa interactuen interdependentment amb aquelles altres on es troba l'evolució global del cas a partir d'una problemàtica específica.

Quadre III. Estructura de les distintes accions del P.I.L.C.I.

<p><i>Programa de creixement personal</i></p> <p>Objectius: Motivació, desenvolupament de capacitats, estratègies per millorar las relacions interpersonals, augment de l'autoestima i expectatives d'èxit.</p> <p>Àrees que es Treballen: H.H S.S bàsiques — H.H alternatives a l'agressió. — H.H relacionats en l'expressió de sentiments. — H.H relacionats amb la resolució de conflictes. — H.H relacionats amb la resolució de problemes.</p> <p>Metodologia: Les àrees esmentades es treballen en grup fent un seguiment individual amb cada un dels usuaris.</p> <p>Duració: Es tracta d'un programa obert i la duració anirà d'acord amb els avanços que realitzin els beneficiaris.</p>	<p><i>Programa de preparació pel treball</i></p> <p>Objectius: Dotar a las persones de les eines necessàries perquè afrontin i millorin el seu aprofitament davant el mercat laboral.</p> <p>Àrees que es treballen: — Autoanàlisi — Informació del mercat laboral — Eines necessàries per a la recerca — Tècniques: — Currículum — Carta de presentació — Agenda — Entrevistes</p> <p>Metodologia: — Treball individual — Treball grupal — Realització de Role-Playing — Visualització de videos amb entrevistes.</p>	<p><i>Programa de recerca activa</i></p> <p>Objectius: Dissenyar les estratègies per aconseguir un lloc de treball.</p> <p>Àrees que es treballen: — Identificació de recursos laborals — Prospecció i selecció — Presentació d'autocandidatures</p> <p>Metodologia: Recerca sistemàtica en grups a través de: — Ofertes de premsa — Ofertes INEM — Contactes amb empreses — Borses de treball</p>
---	---	---

INSERCIÓ LABORAL

